Poštnina plačana v gotovini. Štev. 49 Ljubljana, petek, 23. decembra 1927. Leto II. Posamezna številka Din 1·50.

Izhaja vsak petek. **Naročnina** 6 Din mesečno, 15 Din četrtletno. **Za inozemstvo** 10 Din mesečno. **Uredništvo in uprava** Ljubljana, Delavski dom. Karla Marksa trg 2, dvorišče. **Čekovni račun 14.577. Lastnik in izdajatelj** Alojz Kusold, Ljubljana. **Odgovorni urednik** Jakob Pančur, čevljar, Ljubljana, Karla Marxa trg št. 2. Tiska **tiskarna »Slovenija«. Za tiskarno odgovoren:** Alojzij Höfler v Ljubljani.

Vsak obrat, vsaka vas imej dopisnika za „ENOTNOST“.

ENOTNOST

DELAVSKO-KMEČKI LIST

Delavci, kmetje in vsi zatirani narodi, združite se!

»MI PA SMO ZA RAZREDNI BOJ LE V TOLIKO, DA SE KAPITAL PRAVIČNO VPORABLJA.« — Ta stavek se bere v glasilu SOCIALISTIČNE stranke »Delavski Politiki« v številki za mariborske volitve!

Kriza.

Vedno večja gospodarska kriza tišči delavno ljudstvo k tlom, vladajoči režimi pa v novih proračunih nalagajo ljudstvu še nova še hujša bremena.

LJUDSTVO JE EKONOMSKO IZČRPANO, vsled prenizkih mezd, vsled previsokih davkov in taks in strahovitega izkoriščanja. Prejemki ljudstva so tako nizki, da si ne more nabaviti niti najpotrebnejših vsakdanjih potrebščin. Pred vojno je znašal povprečni zaslužek v Srbiji 410 zlatih dinarjev na leto in glavo, danes znaša komaj še 3000 Din, kar odgovarja 200 predvojnim zlatim dinarjem. Davki so znašali pred vojno povprečno 9% od prejemkov, danes znašajo nad 30%. Ljudstvo je prezadolženo. Okoli 200.000 je brezposelnih, 3 milijarde Din znašajo samo privatni kmečki dolgovi. Poljedelca zemlja ne more več preživljati, hodi v mesta, a posla ne dobi.

POLJEDELSTVO TRPI, ker razlika med cenami poljedelskih produktov in industrijskih izdelkov je vedno večja. Po računih za leto 1926 so stali poljedelski produkti, ki so veljali pred vojno 100 Din 1377 Din, industrijski produkti pa v istem razmerju s predvojno 1758 Din. »Škarje« med cenami poljedelskih pridelkov in industrijskih proizvodov obsojajo kmečko ljudstvo v vedno večjo bedo in pospešujejo proletarizacijo na vasi.

KRIZA POLJEDELSTVA JE VEDNO VEČJA. Površina obdelane zemlje je sicer vedno večja, a skupiček za pridelano vedno manjši, ker cene padajo. V razmerju s predvojnimi cenami bi moral cent pšenice veljati 330 Din, plačuje se pa le od 180 do 280 Din. Slabe letine so v nekaterih pokrajinah povzročile tak glad, da so in še umirajo ljudje od gladu. Letošnja žetev je v državnem obsegu za 50% zaostala za lanskoletno, posledice ne bodo izostale. Koruze in žita ne bo za izvoz, še celo uvažati se bo moralo, da se prehrani pasivne kraje. Mali kmetje nimajo na razpolago cenenih kreditov. Izposojati si morajo denar od oderuhov in bank za visoke obresti. Večina kmetov se ne more preživljati od svoje zemlje, iskati mora še drugega zaslužka. Nad 20% kmetov v državi nima svoje zemlje, temveč dela kot najemnik veleposestnikov. Kupna moč kmeta je malenkostna, tretjina kmetov mora kupovati hrano že po Božiču.

TUDI INDUSTRIJA JE V KRIZI razen tekstilne in kemične. Lesna in železna industrija so za 40 do 50% zaostale za predvojno produkcijo, ustavljajo se obrati in skrčujejo. Tudi industrija nima na razpolago cenenega kredita, banke delajo samo v špekulacijah, dajejo kratkoročna posojila z velikanskimi obrestmi (tudi 30%).

OBRT NAZADUJE, ker ljudstvo nima denarja in ker jo spodrivajo tovarniški izdelki.

POLOŽAJ DELAVSTVA JE OBUPEN, plače nizke, delavni čas se podaljšuje, delavni pogoji se poslabšujejo. Preganjanja, zapiranja še poslabšujejo že itak mizeren položaj. Brez močnih organizacij so delavske množice brez zaščite predane izkoriščanju delodajalcev. Pokojnine so ogrožene vedno bolj. Zavarovanje se odpravlja.

FINANČNI KAPITAL je razvit. 639 bank razpolaga z 2 milijardami lastnega in 11 milijardami tujega denarja. Promet je znašal 1925. leta 16 milijard, banke so vsled splošne krize polne, nihče razen v najhujši sili ne jemlje dragega bančnega posojila.

KRIZA DRŽAVNIH FINANC. Budžet stalno raste in nalaga ljudstvu vedno hujša bremena. Letošnji proračun nalaga na vsako glavo 1000 Din davščin (brez oblastnih in občinskih). Ljudstvo pa teh bremen ne more več prenašati. Zato državni dohodki padajo, v letu 1926/1927 je prišlo že za eno in pol milijardo manj v državne blagajne, kakor je bilo predpisano. Leteči dolgovi države so vedno večji, koliko znašajo, se skriva, najmanje pa so narastli že na 3 milijarde. Rastejo tudi zunanji dolgovi! Samo na obrestih za zunanje dolgove bomo letos plačali 200 milijonov več kot lani. Letošnji proračun je za 232 milijonov matematično nižji od lanskega in še ta ima že sedaj 210 milijonov deficita. Koliko bo znašal dejanski primankljaj, ko imamo pričakovati, da bo letos država še manj dobila kot lani, ker je letos ljudstvo še bolj izčrpano.

KAPITALISTIČNI SISTEM NE MORE REŠITI KRIZA! V enakih krizah kot Jugoslavija živijo tudi druge kapitalistične države. Tudi v drugih državah valijo glavno breme kriz na pleča delavnega ljudstva. Tak način odlaganja in dušenja kriz pa ni noben izhod iz današnjega stanja. Buržuazija stavi vse nade še na pomoč inozemskega kapitala, ki lahko bankrotstvo sicer še za nekaj časa zavleče, ki ga pa ne more preprečiti, ker kriza kapitalizma je internacionalen pojav in ozdravljenje more prinesti samo likvidacija kapitalizma in uvedba novega socialističnega družabnega reda.

Es-Ta-Ta:

Separacija Trbovlje.

V dolini, kjer se vali reka Sava, se vijejo tiri železnice, ob kateri stoji veliko poslopje, polno drdranja in ropotanja strojev, ki razvrščajo premog, ga ločijo od nesnage in kamenja, ga nosijo v vodovodne oddelke, kjer se opere in ponovno razdeli, da ga naložijo na vagone in odpošljejo po železnici odjemalcem.

V tem poslopju si služi kruh čez tri sto proletarcev in proletark, samih mladih, kateri bi morali poznati življenje v lepši luči. Pa morajo dandnevno prenašati breme, garati v tem poslopju ali pa izven njega.

Zdi se mi, kakor da je Usoda nalašč ustvarila to veliko poslopje kajti kakor je v poslopju razdeljenih mnogo oddelkov, tako je tudi med proletarci razdeljeno vse v raznotere predalčke: v enih se skriva tiha ubogljivost, kajti za nje obstoja Bog, ki jih bo po smrti poplačal za vse trpljenje, v drugih se skriva glasen odpor proti trpljenju in izkoriščanju, v tretjih pa tii želja, da bi oni zavzeli tabrike, zemljo in oblast, želja po osvobojenju in ti so pripravljeni na vse, kajti živeti tako »separat« kot živé oni, tega ne želé nobenemu sotrpinu-proletarcu ali proletarki in vsakdo upa na boljšo bodočnost, ki bo prišla za prestanim trpljenjem.

Sodrug! Poravnaj naročnino in priloži svoj del k tisk. skladu

Buržuazni umetniki o Sovjetski Rusiji.

Na desetletnico proslave ruske revolucije so potovale v Moskvo delavske delegacije iz vseh petih delov sveta, šli pa so tudi znanstveniki, umetniki, ki so se na lastne oči hoteli prepričati, kako je danes v prvi sovjetski državi na svetu, ki postaja vsak dan bolj odločujoči mednarodni faktor in o kateri se sliši dan na dan z ene strani toliko lepega, z druge strani pa toliko strašnega.

Trije Belgrajčani, **Dragiša Vasić**, književnik, **Sreten Stojanović**, slikar in **Vlado Ribnikar**, direktor belgrajske »Politike«, so brez odobrenja režima šli v Moskvo, kjer so preživeli par tednov. Ti ljudje niso komunisti, ampak solidni liberalni buržuji. »Politika« je znan list, ki podpira režim in monarhijo.

Vasić in Stanojević sta se po 35 dneh bivanja v Rusiji pred kratkim vrnila in »Politika« od 14. XII. objavlja razgovor z njima:

Deset rdečih let.

»Neki amerikanski profesor je v Moskvi dejal, da ni bil komunist, ko je prišel v Moskvo, da pa se bo vrnil v Ameriko kot komunist. Midva nisva šla kot komunista tja in se tudi ne vračava kot taka, čeprav je to, kar sva videla, napravilo na naju silen utis. — Prvi utis ni bil tak, kot sva pričakovala. Prišla sva šele na dan proslave v Moskvo in vojska je že prešla čez Rdeči trg. Videla pa sva ogromno demonstracijo delavstva, široke, brezkončne kolone so šle mimo, tako da sva že mislila, da hodijo v krogu okoli nas. Na eni izmed tribun so bili voditelji revolucije z najuglednejšimi gosti iz inozemstva. Ti voditelji izgledajo čisto drugače kot si jih človek predstavlja. Nam, ki smo prišli iz buržuaznih držav, so izgledali skoraj kmečko. Glasno so klicali mimoidočim masam, mahali z rokami in kapami.

Demonstracija pa je bila še precej mirna. Parole niso bile nič posebnega in so ostale skoraj brez odziva. Ko smo o tem vpraševali, so nam pojasnili, da so časi punta in kričanja minuli, da je drugih pet let posvečeno delu in da mase vedo, da je važnejše delati kot kričati. Vsak vrši svoje posle. In vendar so bile te mase v času spora z Anglijo razjarjene, kot prvi dan revolucije. Anglijo smatrajo za svojega največjega nasprotnika.

Kasarne in fabrike.

V kasarnah smo videli napise: »Anglija je pobornik imperialistične vojne!«

Vojsko imajo sijajno, da ji je težko najti enako. Govorili smo z nekim oficirjem, ki ima srbsko odlikovanje Karadjordjeve zvezde in je ponosen, da se je boril z nami in za nas. Bil je caristični oficir, sedaj je sovjetski, ker je to njegova domovina.

Po kasarnah smo hodili z oficirjem. Po posteljah so ležali vojaki, dobro razviti, dobro hranjeni. Čitali so časopise in knjige. Pogledavali so preko časopisa na nas in na oficirja, a niso vstali, čitali so naprej. To nas je začudilo, oficir pa nam razloži: »Niso v službi, pa uživajo svoj zasluženi mir.« Na dvorišču smo govorili z nekim generalom. Okoli nas so se zbrali vojaki brez strahu pred generalom. Pazljivo so poslušali, kaj nam pripoveduje general. Čutili smo, da vojaki tega človeka ljubijo in da bodo za njega storili vse.

Vsaka fabrika ima svojo vojaško skupino, v vsaki fabriki imajo prostor, kjer se delavci učijo streljati.

In vendar — nismo tega samo slišali — tudi sami smo dobro čutili: Rusija noče vojne. Oborožuje se in se uči vporabljati orožje, da bo močna, da je nihče ne napade. Vsaj za sedaj! Današnja Rusija, vsa v izgradnji in delu, vsa v metežu duhov, potrebuje pet, deset, dvajset let miru, da izvede, kar je namenila.

Gledališča in banketi.

V gledališču je Vasić s trdim ovratnikom izzval senzacijo. Trdi ovratniki so v Rusiji redkost. V gledališča se prihaja v navadnih in najrazličnejših oblekah. Vse obleke so tople, izvrstne za rusko zimo, toda daleč od razkošnosti. Koristne so, a ne lepe.

Več kot polovico dram se končuje s petjem internacionale.

Kakor v gledališče, tako se hodi tudi na dineje, tudi na najsvečanejše. Povabljeni smo bili na dine zunanjega komisariata in le Čičerin je bil v žaketu edini v črni obleki.

Našli smo tu našega rojaka, slikarja Backića, ki je star revolucionar, in ima kakih deset ran iz revolucijskih bojev. On je ugledna oseba, povsod ima pristop. Imel je na sebi nekako debelo, sivo srajco s pisanimi cvetlicami, ki je bila na prsih na široko razpeta. V Belgradu bi ga ne pustili niti na tramvaj, kaj šele na dine ministra. Nekaj časa sva se razgovarjala z njim, čez nekaj trenutkov smo ga pa videli, kako se naslanja na stol Čičerina in se prepira s češkimi delegati. Čehi so hoteli, da bi se neke češke knjige prevedle na ruski jezik, Baskić pa jim odgovarja: Imamo važnejših opravkov.

Ulice in cerkve.

Po ulicah je še manj lepih oblek. Presenetila pa nas je prodajalna cvetlic, ker cvetlice so samo lepe, niso pa koristne.

Država stremi za tem, da uvoz čimbolj zniža, zato ne dovoli uvoza stvari, ki niso neobhodno potrebne. Tako v Rusiji n. pr. ne dobite Penkala nalivnih peres.

Drugih stvari, ki se producirajo doma, pa lahko dobite kolikor hočete. Pretekli so časi strahovitega gladu, ko se je mislilo, da pomeni komunizem ne delati. Dva milijona jih je pomrlo in ta najstrašnejša leta vzbujajo pri Rusih neki neljub spomin na nas Srbe. Se danes se pripoveduje, da je srbski poslanik Spalajković — takrat ko so se vsi narodi posvetovali, kako pomagati gladnim — svečano izjavil, da Srbija ne dá niti zrna žita in da naj v boljševiški Rusiji vsi poginejo od gladu.

Cerkve so skoraj vse zaprte.

Štiridesetkrat štirideset moskovskih cerkev počiva pod zarjavelimi ključavnicami. One cerkve, ki so odprte, so odprte na jamstvo pobožnih državljanov, da bodo vzdrževali duhovnika in da bodo pazili na cerkveni inventar, podobe, križe itd., ker je vse proglašeno za muzej. Državljani imajo lahko cerkve, če jih hočejo, država pa jih ne podpira. Nasprotno. Poleg neke cerkve stoji velika tabla z napisom: Religija je opijum za narod.

Hiše in jece.

Iz Belgrada sva nosila precej pisem za ruske rodbine. Tako sva prišla v stik s familijami in v hiše. Pri nekaterih rodbinah so nas sprejeli z nezaupanjem in s strahom, kaj jim prinašamo od emigrantov, po drugod smo bili sprejeti brez bojazni in so z nami odkrito govorili.

V neki hiši smo prišli k stari gospej, ki je pred kratkim bila v moskovskem zaporu kot sumljiva. Ta nam je pripovedovala o zloglasnem GePeU — politični policiji — čudne stvari. Pravi, da so bili napram njej pravi kavalirji. Imela je svetlo in čisto sobo, izvrstno hrano in dobivala je celo predpisano količino cigaret. Ta gospa ima dva sina. Eden je bil kontrarevolucionar, drugi je komunist, hčerka pa študira medicino in se navdušuje, ker vse storijo, da se znanost čim bolj dvigne.

Vprašal sem jo, če misli, da je mogoče, da bi se povrnil carizem. In ni strah, ki govori iz nje, ko pravi, da je sedanja stvar trdna in da je nova struja tako močna, da nosi vse, tudi tiste, ki še nasprotujejo.

Boljševiki so nam pokazali zapor Izolator, kamor zapirajo najtežje zločince. Ogledala sva si ta vzorni zapor. Korupcijo, podkupovanje, poneverbo se najhujše kaznuje. Posebno stroga kazen zadene komunista. Nestrankar je za poneverbo obsojen na par let, boljševika, člana stranke, obsodijo za tak zločin že na smrt. Hočejo ohraniti svojo stranko čisto.

Biti boljševik, daje v Rusiji pravice ali še večje dolžnosti. Nestrankar specialist — specman, kakor jim pravijo — lahko dobiva tudi tisoč rubljev plače, za boljševika je najvišja plača skupno 225 rubljev. Sicer mu je dovoljeno, da si izven službe s pisanjem člankov, s predavanji zasluži še več, toda njegova redna plača ne sme biti večja.

Knjige in šole.

Za izobrazbo, posebno na kmetih, delajo boljševiki z vso paro. To se povsodi opaža. Neki kmet nam je pripovedoval, da je pred vojno edino on prejemal in čital časopise. Danes jih ima skoraj vsaka hiša in včasih izide na njihovo veselje tudi kak dopis iz njihovega kraja. Altajska plemena, ki so še med vojno živela na stopnji med človekom in živaljo, pretvarjajo boljševiki v kolikor toliko civilizirana naselja.

Proti nepismenosti so storili vse, kar so mogli. V Moskvi in okolici bodete težko našli človeka, ki bi ne znal pisati in čitati. Ljudskih šol je iz leta v leto več. Posebno skrbijo za razne strokovne šole.

To delo, ki kaže že tako lepe rezultate, je še mlado. Šele pred petimi leti, ko so končali z vojno proti raznim kontrarevolucionarjem, so mogli pričeti s tem delom.

Rusija, ki prihaja.

»Kaka bo Rusija, ki prihaja iz tega meteža?«

O Rusiji je težko prerokovati. Toda sigurno je, da ne bo nikoli taka, kakor si jo zamišljajo mnogi emigranti.

Kratek čas, ki sva ga prebila v Rusiji, pomeni za naju celo življenje. Globoko sva občutila, da se v tej zemlji misli, občuti in dela kakor v nobeni drugi in da se poraja novo življenje, nova družba.«

*

Naši buržuazni časopisi, »Jutro«, »Slovenec«, »Delavska Politika« itd., ki z naslado tiskajo vse, karkoli zasledijo slabega v drugih časopisih o sovjetski Rusiji, tega poročila dveh Belgrajčanov, ki sta bila sama v Rusiji, niso objavili. Oni objavljajo »pisma« Mladen Kostova iz Pariza o Moskvi, oni objavljajo telegrame iz Rige in Bukarešte in poročila, ki jih o Rusiji daje protiboljševiška liga v Londonu.

Delavci in kmetje se tudi s takimi poročili, kot je zgornje, ne moremo zadovoljiti. Kakor delavstvo po vseh drugih državah, tako moramo tudi mi pričeti z akcijo, da pošljemo v Rusijo svojo delavsko in kmečko delegacijo, izvoljene zastopnike delavcev in kmetov, ki naj se na lastne oči prepričajo, kaj je in kaj ni v Rusiji in ki naj nam po povratku poročajo, kaj so videli.

Ni treba več čakati na vpostavitev diplomatičnih odnošajev in na čas, ko bomo pri nas mogli dobiti potni list direktno v Moskvo, če so si znali pomagati ti belgrajski gospodje, si bomo znali pomagati tudi mi, ki imamo večji interes na tem, da zvemo resnico o Rusiji, kakor buržuazija.

Sodrugi v delavnicah in na polju, razpravljajte o tem in sporočite svoje mišljenje »Enotnosti« v objavo.

Mariborske občinske volitve.

Maribor, 20. XII. 1927.

Rezultat nedeljskih občinskih volitev je naslednji: SLS 1858 glasov in 14 mandatov, radikali 234 glasov in 1 mandat, SDS 881 glasov in 6 mandatov, **DKRB 146 glasov in 1 mandat**, narodni socialisti 172 glasov in 1 mandat, Nemci 736 glasov in 5 mandatov, socialisti 1713 glasov in 12 mandatov, obrtniška lista je dobila 190 glasov in 1 mandat. —

Kdo bo gospodaril na magistratu, je težko predvidevati, ker si bosta stali nasproti dve enako močni skupini. Klerikalci, Nemci, radikali spravijo skupaj 20 odbornikov, druga skupina socialisti, demokrati, narodni socialisti in obrtniki pa istotako 20, tako da bo pri volitvi župana in podžupana odločeval glas našega zastopnika, če pred tem ne pride do kake druge kombinacije. Govori se — in kakor poznate naše socialiste je to mogoče — da se bodo sporazumeli klerikalci s socialisti za skupno delo na občini, da bodo socialisti na občini podpirali klerikalce, jim dali župana, klerikalci bodo pa socialistom dali več vpliva v delavski zbornici in bolniški blagajni. Obrtniški zastopnik je na dilci. Ne ve še dobro ali bi šel sedanjo demokratsko-socialistično zvezo ali s klerikalno-radikalno-nemško koalicijo. **Naše stališče je, da mora Maribor dobiti delavskega župana**, kar ni popolnoma izključeno. Za proračun potrebne dvetretjinske večine nima nobena stran in je pri sedanjem stanju novoizvoljeni občinski svet delanezmožen. Kakor v Ljubljani bodo menda tudi v Mariboru klerikalci gospodarili proti ljudski volji kot režimska stranka s komisarjem tja do poletja, ko bodo menda po novem občinskem zakonu po vsej državi nove občinske volitve.

Nov greh socialističnih voditeljev.

Pričakovali smo vsi, tudi buržuazne stranke, da bodo največ glasov dobili socialisti. Enako smo bili prepričani, da obdržimo mi vsaj ono število glasov kot smo jih dobili 11. IX. in da bo na ta način Maribor zopet dobil delavskega župana. Socialistični voditelji, dosledni svoji razbijaški politiki pri parlamentarnih volitvah, o skupnem nastopu niti govoriti niso hoteli. Po razpoloženju delavskih mas v zadnjem tednu je bila socialistična zmaga skoraj gotova. Klerikalci so izdajali brezplačno svoj agitacijski list »Mariborčan« dvakrat tedensko in preplavljali mesto še s plakati in letaki. Socialisti so izdali tudi velike množine raznovrstnih letakov, da so parirali. V taki situaciji pa so zagrešili socialistični voditelji nov greh, ki pa se je maščeval nad njimi samimi. Kakor so v Studencih socialisti s svojimi prijavami povzročili razveljavljenje naše kandidatne liste in tako pridobili precej naših sodrugov, da so glasovali raje za socialiste kot za kako meščansko stranko, so pričeli tudi v Mariboru. Določili so par ljudi, ki so hodili k sodrugom, ki so podpisali našo listo in jim prigovarjali, naj prekličejo podpise. Strašili so jih s preiskavami, z zaporom, z odpustitvijo, če ne prekličejo podpisa. In res so od 80 podpisnikov dobili tri, da so šli na sresko poglavarstvo in preklicali svoje podpise, toda lista vsled tega ni bila razveljavljena. Raznosili so vest, da je naša lista razveljavljena itd. In ta infamija se je maščevala tudi nad njimi. Klerikalci, demagogi brez primere, so to lumparijo socialističnih voditeljev spretno izkoristili. Poslali so svoje ljudi po mestu, da so vsakemu delavcu pripovedovali, kako so socialisti na sreskem poglavarstvu denuncirali komuniste in da noben pošten človek denuncijantov ne bo volil in da so komunisti sklenili, da v znak protesta volijo klerikalce ali pa ostanejo doma, ker bo lista menda razveljavljena. Nastala je zmešnjava, ki je nam precej škodila, največ pa seveda socialistom samim. Mi nismo mogli izdati nobenega letaka, naš volilni lokal nam je bil na socialistično intervencijo odpovedan že preje, za shod nikjer nismo dobili prostora. Rezultat vse te rabote je bil hud udarec na nas, pa še hujši za socialistične generale, ki so s takim svojim delom zakrivili, da Maribor najbrže ne bo imel delavskega župana. Edin letak, ki smo ga mi izdali, je pošta zadrževala vse do petka popoldne, tako da v soboto, na državni praznik, niti letakov nismo mogli razdeliti delavstvu tako kot bi bilo treba.

Volitve v Mariboru in Studencih nam morajo biti šola, opomin in pouk, da bomo v bodoče bolj delavni in pazljivi tudi pri formalnih zadevah in vedno pripravljeni na manevre in intrige buržuazije in socialističnih generalov, ki ravno na tem polju kažejo velike sposobnosti.

Drzen falzifikat „Slovenca“.

Pred kratkim je dunajska, kapitalistična »Neue Freie Presse« na prvi strani objavila kot velikansko senzacijo članek, pod katerim je stalo: »Napisal Johann Stalin, generalni tajnik komunistične stranke USSR«. Članek je imel res senzacionelno vsebino. »Stalin« je pisal, da je ruska zračna flotilja najmočnejša na svetu, da ima Rusija najboljše pilote sveta in najhujše strupene pline. Kdor bo napadel Rusijo, ga bodo naši letalci v 24 urah pokončali s plinskimi bombami itd. V tem članku »Stalin« pripoveduje tudi, da so se boljševiki sporazumeli »s sveto pravoslavno cerkvijo«, da je minil čas fanatikov in da se je treba s cekvijo pač sporazumeti . . . Članek je bil res napisan v stilu pravih Stalinovih govorov, in da bi verodostojnost članka bila večja, je »Freie Presse« še dostavila »Ponatis, tudi v izvlečku prepovedan«.

Ko je Stalin za ta svoj članek zvedel, je takoj dementiral avtentičnost in vsi listi, ki so o tem članku poročali, so pozneje tudi popravili in obžalovali, da so nasedli prevarantom. Dokazalo se je namreč, da so ta »Stalinov« članek sfabricirali kontrarevolucionarji v Ameriki in ga podtaknili v vseh glavnih časopisih sveta.

»Slovenčevi« uredniki ves dogodek, kot smo ga na kratko zgoraj opisali, dobro poznajo. Ceniti pa morajo slovensko javnost zelo nizko, da so si dovolili tak drzen falzifikat, kot so ga objavili v »Slovencu« z dne 21. XII. Drugi del falzificiranega članka Stalina iz »Freie Presse« so objavili kot Stalinov govor na XV. kongresu in s tem falzifikatom dokazujejo, da so boljševiki kapitulirali pred »sveto pravoslavno cerkvijo« in da brez cerkve tudi v Rusiji ne gre.

Slabo mora biti ideji, instituciji in ljudem, ki morajo operirati s falzifikati. — Ta slučaj, ki pri buržuaznih listih ni izjema, pa ponovno kaže, da proletariat meščanskim listom ne more in ne sme verjeti in da je nujna potreba, da delamo z vsemi silami na povečanje našega delavskega tiska.

Za dvakrattedensko „Enotnost“.

475 NOVIH NAROČNIKOV; 8022 DIN TISKOVNEGA SKLADA; ZA DVAKRATTEDENSKO »ENOTNOST SE JE JAVILO DOSLEJ 86 NAROČNIKOV.

Naša kampanja za dvakrattedensko »Enotnost« ne napreduje tako, kot bi morala in kot bi lahko. Neorganizirana je! Mnogi, o katerih vemo, da so za dvakrattedensko izhajanje našega lista, se ne prijavijo, ker k njim ne pride nihče, ki bi jih mesto njih prijavil. Mnogo jih je, ki bi se naročili na list, če bi jim ga kdo naročil. Tudi za tiskovni sklad bi se marsikdo prispeval, če bi ga kdo na to spomnil in odposlal tudi prispevek. Zato je treba, da se v vsakem kraju določi par sodrugov, ki bodo vzeli nase skrb, hoditi do naročnikov, jih pridobivati za dvakrattedensko izhajanje, pridobivati novih naročnikov in zbirati za tiskovni sklad ob vsaki priliki. Praznike naj izkoristijo požrtvovalni sodrugi v to svrho, da poživijo našo akcijo za dvakrattedensko »Enotnost«.

IZKAZ TISKOVNEGA SKLADA.

od 15. do 22. devembra 1927.

Ljubljana: Monte Kristo 10, Predikaka 5, Kosirnik 5, Bevc 4, skupaj 24 Din; — *Bjelovar:* T. Kovačič 5, F. Trdič 5, skupaj 10; — *Trbovlje:* Slapšak 14, Kuder 5, skupaj 19; — *Dob:* Kepec Ciril 10; — *Št. Vid:* Kosmač 6; — *Vrhnika:* Pečkaj 10, Plahtar 10, skupaj 20; — *Sv. Pavel:* Mrak 6; — *Zagorje* Kolimal 5, Lukač 10, skupaj 15; —*Maribor:* Šmiderl 6, »za delavsko vlado« 8, skupaj 14; — *Celje:* Rodica 10; — *Jesenice:* Demak 5; — *Maribor:* Veingerl 10, Plevanč 10, Urbas 5, Reich 10, Podkrižnik 5, Novak 5, Gorjup 5, Magdič 6, Rebernik 10, Korbun 10, Orešič 2, Arnež 2, Neznani 2, skupaj 82 Din.

Skupaj: 221 DIN; V DVANAJSTIH TEDNIH 8022 DIN; OD 4. SEPTEMBRA 9095 DIN.

IZVOLITE BRATI: Cenjene gospodinje, poiskusite, da je Kolinska res izvrsten pridatek za kavo, ki kot dobri domači izdelek zasluži, da se vporablja v vseh rodbinah.

Ob koncu leta se našim spoštovanim odjemalcem za naklonjenost najtopleje zahvaljujemo in želimo vsem **vesele božične praznike** in **srečno Novo leto!**

KOLINSKA.

MARIBOR
Koroška cesta 19
Nepremočljivi KARO
jesenski in zimski čevlji

Kantonska komuna v krvi zadušena.

V **Kantonu**, revolucionarnem središču Južne Kitajske so zavzeli delavci oblast. Proti sovjetskemu Kantonu so se vrgle z vso silo kontrarevolucionarne čete kitajske buržuazije, podpirane od inozemskih imperialistov in njihovih vojnih ladij. Kot nadmočne so porazile rdeče delavske čete, ki so se umaknile iz mesta. Temu porazu so sledili strašni dnevi za proletariat v Kantonu.

Z ogorčenjem sprejemajo proletarci vseh dežel poročila o groznih masakrih, o strašnem klanju delavcev-komunistov v Kantonu in drugih kitajskih mestih. Na tisoče, mogoče že desettisoče kitajskih delavcev in kmetov so dali bestijalno poklat kontrarevolucionarni meščanski generali. V Kantonu so dali zasesti sovjetski konzulat. Devet njegovih uradnikov in uradnic so deloma postreljali, deloma obglavili, 14 vrgli v zapore.

Meščanska bestijalnost se je pokazala tudi na Kitajskem. S krvjo kantonskega proletariata hoče buržuazija »odvaditi« kitajski proletariat revolucionarnosti. Kaznovati hoče eksemplarično (za primer drugim) one, ki so upostavili v Kantonu sovjetsko oblast, da izvedejo svoje parole: »Zemljo kmetom! kruha delavcem!« Pripadnost k strokovnim organizacijam zadostuje militaristom, da delavcem odsekajo glavo . . .

Vsa ta krvava kopelj se vrši pod zaščito imperialističnih vojnih ladij tako, kot se je vršilo masakriranje pariških komunardov pod zaščito pruske armade.

Toda kot pariški komunardi, tako tudi kantonski komunardi niso padli zaman!

Slava kantonskim komunardom!

Zborovanje internacionalne lige proti imperializmu,

se je otvorilo 9. decembra v Bruslu. **Fimmen** je podal politično poročilo izvrševalnega odbora. Bilanco dosedanjega delovanja lige je izrazil v sledečih besedah: Prva polovica leta obstoja naše lige nam je podala nauk, da je protiimperialistično gibanje možno le v ostrem nasprotstvu k meščanskim in reformističnim grupam. Sedaj stojimo že pred nujnostjo, da preidemo od prve faze, od faze gole agitacije organizacij množic v vseh deželah in h koncentraciji naših sil.

Nato so govorili Schmidt (Holandija), Arslan (Egipt), Katajama (Japonska), Dorist (Francija), Nehru (Indija), Suklatvala (Indijec, kom. poslanec v angleškem parlamentu).

Socialdemokrat Schmidt iz Holandske je predlagal sledečo **protestno resolucijo proti zadržanju II. internacionale:**

»Generalni svet lige je po diskusiji o dokumentu z dne 7. okt. 1927., ki ga je objavila II. internacionala in ki predstavlja našo ligo kot »komunistični manever«, slovesno protestiral proti objavi tega nepravičnega in neresničnega dokumenta. Izjavlja, da II. internacionala s to akcijo pomaga kapitalističnim in imperialističnim vladam, ki vedno in povsod nacionalna osvobodilna gibanja proklinjajo kot »komunistično« delo, kot »moskovske zarote« itd.

Generalni svet poziva vse socialistične delavce, pristaše onih strank, ki pripadajo II. internacionali, da izhajajoč iz svojih socialističnih načel z vsemi sredstvi podpirajo osvobodilni boj njihovih kamerađov v zatiranih deželah, da konsekventno pobijajo zadržanje voditeljev II. internacionale in se bodisi posamezno ali v skupinah priključijo sekcijam naše lige.«

Ta resolucija, **ki jasno obtožuje II. internacionalo internacionalnega denuncijantstva**, je bila predlagana od socialista in soglasno sprejeta od vseh navzočih.

Nato je poročal zastopnik **Indo-kinezije** o revolucionarnem osvobodilnem gibanju proti holandski kolonijalni politiki.

Ravnokar iz Kine je dopotoval sodrug Li-len in je izčrpno obravnaval razvoj **kitajske revolucije** od prvega štadija boja, od bloka delavcev in kmetov s kitajsko buržuazijo do pobega kitajske buržuazije v imperialistični tabor. Stranka Kuomintang, ki je bila pred enim letom voditeljica kitajske revolucije, je danes skoraj popolnoma razbita in jo izkoriščajo kontrarevolucionarni generali. Za revolucionarno gibanje je **Kuomintang mrtva.**

Vendar položaj kitajske revolucije nikdar ni neugoden. Buržuazija ne more Kitajske niti osvoboditi, niti združiti. Predvsem pa ne more rešiti ne kmetskega ne delavskega vprašanja. **Kmečke mase** so kljub najhujšemu belemu terorju v močnem vrenju. **Proletariat** vodi borbo naprej. Z gotovostjo lahko predvidevamo skorajšnji razmah kitajske revolucije.

Prečitan je bil ob burnem odobravanju pozdravni telegram Sunjatsenove vdove.

Nato je prišlo na dnevni red **vprašanje vojne nevarnosti.** Resolucije o tej, o Kitajski, o Indiji, o Indokineziji in o Perziji so bile sprejete enoglasno.

KDO JE DENUNCIRAL KOMUNISTIČE ŠTUDENTE?

Zadnjič preložena razprava proti C. Kočevarju in F. Alešu se nadaljuje v torek 27. dec. ob 11. dopoldne v dvorani 79 deželnega sodišča.

Kaj dela režimski komisariat v Zagorju?

ŠČITI KAPITALISTE, ZA DELAVCE IN KMETE SE NE BRIGA, RAZEN PRI NALAGANJU DAVKOV!

Režim se je požvižgal na ljudsko voljo, ki je hotela, da na zagorski občini gospodarita delavec in kmet. Kakor v Mežici je tudi pri nas razpustil občinski svet in postavil svoj komisariat, v katerem poleg klerikalcev in demokratov tudi socialisti (Cobal) vršijo lakajske posle kapitalistom in režimu. — O svojem protiljudskem delovanju ti režimski zastopniki občanov ne obveščajo, se pač zavedajo, da so dobili občino v roke po milosti režima in proti ljudski volji.

12. decembra se je vršila seja komisariata, ki je sklepala o proračunu kar mimogrede poleg 20 drugih točk. Socialistična stranka je bila zastopana. KLERIKALNO - DEMOKRATSKO - SOCIALISTIČNI PRORAČUN ZA LETO 1928 IZGLEDA TAKO-LE:

Dohodki:

Uprava v obče: Živinski potni listi 200 Din. Delavske in poselske bukvice 400 Din. **Uprava občinske imovine:** Najemnina zemljišča 1600 Din. **Dohodki iz poslopij:** Hišna najemnina 1800 Din. Povračilo za elektr. razsvetljavo 200 Din. **Vrednostni papirji:** Obresti posojila Zjedinjene Tovarne stakla v Zagrebu 3840 Din. Amortizacija glavnice 6000 Din. 7% držav. posojila 175 Din. **Davščine in pristojbine:** Pristojbina na živinski sejem 3000 Din. Pristojbina na hrani 2000 Din. Občinski lov 1100 Din. Pasji davek 1500 Din. Pasje znamke 250 Din. Kazni in globe 2500 Din. Za prenose na živinskih potnih listih 700 Din. Druge pristojbine 1000 Din. Za stalne prostore na sejmišču 4000 Din. Obresti od kapitala 1000 Din.

Izdatki:

Uprava v obče: a) Plača tajniku 27.000 Din. b) Plača redarju 24.000 Din. c) Funkcijske pristojbine gerentu 9000 Din. d) Plača dnevničarju 13.000 Din. **Nagrade:** a) Organistu 4000 Din. b) Cerkovniku 600 Din. c) Občinskemu tajniku 2500 Din. d) Občinskemu redarju 2000 Din. e) Dnevničarju 1000 Din. f) Gerentu 1000 Din. g) Davek za občinske nameščence 5200 Din. **Obleke in zavarovanja:** a) Za obleko redarju 2000 Din. b) Zavarovanje občinskih nameščencev 4000 Din. **Pisarniški in uradni stroški:** a) Za tiskovine 3000 Din. b) Poštnina 200 Din. c) Kurjava 2500 Din. d) Za snaženje in pospravljanje 6000 Din. e) Za »Uradni list« občinske uprave 300 Din. f) Za pregled kurilnih naprav 400 Din. g) Stroški nabave in pregled živine 1000 Din. h) Naročnina »Savremene občine« 200 Din. i) Za izredna pisarniška dela 1800 Din. a) Davek od zemljišča in poslopja 1500 Din. b) Dopunska prenosna taksa 620 Din. c) Dimnikarju 230 Din. d) Zavarovanje požara in vloma 1100 Din. **Tržni stroški:** a) Nadzorovanje živinskih sejmov 1600 Din. b) Snaženje sejmišča 200 Din. c) Za pomoč na sejmišču 700 Din. d) Za bike plemenjake 6000 Din. e) Podpora kmetijstvu 5000 Din. f) Podpora za mrjasca 1000 Din. **Zdravstveni stroški:** a) Prispevek mrliškemu ogledniku 1200 Din. b) Razni zdravstveni stroški 500 Din. **Šolstvo: a)** Za stvarne šolske potrebščine v Zagorju 143.048 Din 10 p. b) Za iste potrebščine v Toplicah 99.484 Din 20 p. c) Za obrtno nadaljevalno šolo 40.000 Din. **Vodovod:** a) Za obrestovanje in amortizacijo dolga 195.000 Din. b) Za nadzorovanje 12.000 Din. c) Za poravila 15.000 Din. d) Za podaljšanje 100.000 Din. e) Za napravo vodovoda v Berškem, eventualno za regulacijo Kotredežce 50.000 Din. **Javna razsvetljava:** a) Javna razsvetljava — tok 60.000 Din. b) Za popravilo 7000 Din. c) Za podaljšanje 6000 Din. d) Razsvetljava treh občinskih hiš 2000 Din. e) Za javno razsvetljavo v Berškem 3000 Din. **Ceste in pota:** Za občinske ceste in pota 40.000 Din. **Blagotvorni stroški:** a) Ubožnemu zakladu 65.000 Din. b) Izredni prispevek ubožnemu zakladu 50.000 Din. c) Podpora požarni brambi 2000 Din. d) Podpora rdečemu križu 500 Din. e) Podpora družbi sv. Vincencija v Zagorju 500 Din. f) Podpora Škofijskemu društvu 500 Din. g) Podpora Kolu Jugosl. sester 1500 Din. h) Podpora »Domovini« 500 Din. i) Za spomenik padlim vojakom 5000 Din. j) Za društvo slepih 500 Din. k) Za vojne sirote 500 Din. l) Podpora Slovenski straži 500 Din. m) Za razne humanitarne podpore 10.000 Din. **Razni izdatki:** a) Potni stroški gerentu 1500 Din. b) Potni stroški starešinstva 1100 Din. c) Drugi potni stroški 600 Din. d) Razni nepredvideni izdatki 15.975 Din 18 p. e) Podpora Lj. stavb. zadrugi za obrestovanje posojila 10.000 Din. f) »Narodna galerija« 250 Din. g) Narodni dar pesniku Župančiču 200 Din. Skupaj 1,035.132 Din 30 p. Lastni dohodki 31.265 Din. **Ostane nepokrit primanjkljaj 1,003.867 Din 30 p.**

V pokritje primanjkljaja se je sklenilo pobirati v letu 1928 **po 200% od direktnih davkov** (izvzemši dohodnino, hišno najmarino in davek od ročnega dela) in **200% na drž. trošarino, t. j. od vsote 438.546 Din 24 p = 877.092 Din 48 p** od vina (1600 hl) 112.000 Din, 25 Din od hl piva (150 hl) 3750 Din, 6 Din od hl stop. žganja (6500 hl stop.) 39.000 Din, 6 Din od posl. žganja (2000 l) 12.000 Din. **Skupaj 1,043.842 Din 48 p.**

Tak proračun si upa sestaviti za hrbtom delavcev in kmetov klerikalno-demokratsko-socialistični komisariat. — Poglejmo na kratko postavke dohodkov občine! 10.000 Din nosijo vrednostni papirji, od ostalih 20.000 Din pa se bo 15.500 Din izprešalo od kmetov pod postavkami: Živinski potni listi, sejem, kazni itd. Delavske poselske bukvice se bodo plačevale. Preden bo delavec ali kmet šel na delo, bo dal že denar za knjižico, ki bi jo občina lahko dala brezplačno. Kazni in globe, pristobine itd. vse postavke samo za prazne žepe delavcev in kmetov.

Izdatki v proračunu povedo, zakaj režim postavlja komisarje! Kaj briga občino organist in cerkovnik? To spada v delokrog cerkve, za njo delata oba in cerkev naj jih plača, saj je bolj premožna kot občina. Za gerenta 10.000! Režim ga je postavil, režim ga naj plača! »Blagotvorni stroški«! Že ime pove, da komisariat nima smisla niti pojma o socialnih dolžnostih občine. Pomagati bednim ni dobro in blago delo, odvisno od mehkega ali trdega srca komisariata, temveč DOLŽNOST OBČINE. 115.000 Din je namenjenih od enega milijona ubožnemu zakladu, iz katerega se navadno podpira občinske berače in občinarje, za katere je dolžna občina skrbeti. V »Slovencu« se hvali krščanski socialist, da je od te vsote namenjenih 50.000 Din za brezposelno podporo. To piše v »Slovencu«, v proračunu pa stoji samo »izredni prispevek za ubožni zaklad 50.000 Din«. Iz te dvojne igre se vidi, da bodo iz tega zaklada mogli dobiti »miloščino« oni, ki jih bo komisariat spoznal za občinske reveže, ne bodo pa imeli brezposelni delavci nobene pravice zahtevati brezposelne podpore. Komisariat bo delil svojim ljudem »miloščino«, BREZPOSELNIH PODPOR NI! Dalje: Klerikalna in demokratska društva bodo dobila podporo, niti vinarja na za »Svobodo« niti za ostala delavska društva! »MRTVIM 5000 DIN, ŽIVIM PA DESETKRAT MANJ — 500 DIN«, govorijo delavci, ko čitajo »za spomenik padlim 5000 Din, vojnim sirotam 500 Din«. In tako gre naprej skozi ves proračun, za katerega nosi poleg klerikalcev in demokratov polno odgovornost tudi socialistična stranka.

1 milijon primanjkljaja bo komisariat kril tako, da bo ¾ in še več MORALO PLAČATI DELAVNO LJUDSTVO, DELAVCI IN KMETJE, in samo malenkost bodo prispevali kapitalisti. Država nalaga kapitalistom majhne direktne davke, večino sredstev tvorijo indirektni, posredni davki, ki jih mora plačati delavno ljudstvo pri nakupu življenjskih potrebščin, ki jih trošarina zelo draži. In komisariat je bogatim kapitalistom naložil samo 200% doklad na majhne direktne davke, ljudstvu pa je na ogromno državno trošarino naložil še novih 200%. Meso, moka, sol, petrolej, vžigalice, skratka vse te vsakdanje potrebščine so obdavčili današnji komisarji, pustili pa so rasti kapitalistične profite. Ljudstvo bo moralo plačevati, da bodo kapitalisti še bolj bogateli.

NA KAJ KOMISARIAT POPOLNOMA POZABLJA?

O POBIJANJU DRAGINJE, ki je v Zagorju brez razloga večja kot v Trbovljah, ni na seji nobeden zinil besede. NA STANOVANJSKO KRIZO, katere komisarji s Čobalom vred seveda ne čutijo, so pozabili, saj po njihovem mnenju ljudje še nadalje lahko propadajo po luknjah, penzionistov pa itak ni treba. KAKO POMAGATI REVNIM IN OBUBOŽANIM, komisariat ne ve. Z ubožnim zakladom bodo lahko na čudovit način vršili korupcijo, saj Čobal se spozna na to, ker v Delavski zbornici so razdelili podpore tako, da jo tisti niso dobili, za katere kažejo potrdila. KANALIZACIJA, POGREBNI ZAVOD, OBČINSKO ZAVETIŠČE, BREZPLAČNE ŠOLSKE POTREBŠČINE, KOPALNICA, DESINFEKTOR, ZA ŠPORTNI PROSTOR itd., vse to za komisariat ne eksistira. Komisariat se za ljudske potrebe ne briga, samo da se režimu prikupi.

Če pa se komisariat ni spomnil teh zahtev in težav ljudstva, pa je razpravljal o težavi bivšega gerenta Korbarja, ki prosi, da se mu spregleda 86.000 Din primanjkljaja, ki ga je napravil, ko je gerentoval. V svoji prošnji se Korbar sklicuje na vestnost in poštenost, kakor je to pri takih prošnjah običaj. Protestirati pa moramo, da Korbar v isti prošnji pravi, da so bili občani z njim zelo zadovoljni. Kdo je bil zadovoljen z gerentom? Naj skliče shod in pripelje vse zadovoljne, s Čobalovo bratovščino jih ne bo 10 zadovoljnih! Naša zahteva je: 86.000 Din se mora deponirati v občinsko blagajno, nobenih »spregledov«, nobenih kravjih kupčij!

NOČEMO GERENTOV, NOČEMO KOMISARJEV, NOČEMO NJIHOVIH POMAGAČEV SOCIALISTOV! RAZPIŠITE NOVE VOLITVE, NA OBČINI NAJ SE GOSPODARI PO LJUDSKI VOLJI!

Delavci in revni kmetje! Zasledovali bomo protiljudsko komisarstvo še naprej in vam poročali. Na vsa režimska in kapitalistična nasilja pošljite mesto dosedanjih 11 pri prihodnjih volitvah 15 rdečih zastopnikov na občino!

NIKOLAJ PROLETAREC V ZAGORJU.

Mesto Svetega Miklavža, ki je pozabil na delavske otroke in šel mimo delavskih stanovanj samo v hiše bogatejših in bogatih, nas je obiskal 4. decembra **»Nikolaj Proletarec«.** S pomočjo nabranega denarja, je tukajšnje I. Delavsko Kolesarsko Osrednje Društvo priredilo večer Nikolaja Proletarca in obdarilo 400 revnih delavskih otrok.

BARBARA V ZAGORJU.

V nedeljo 4. decembra je rudnik odredil praznovanje Barbare, katero predstavljajo kot zaščitnico rudarjev. Vršila se je maša, kamor je šlo za godbo, ravnateljem in uradniki precej delavcev, ki so šli potem vsi skupaj v rudniško restavracijo na skupno zabavo. Gledal sem rudarje, kako lahkoverni so! Golaž in par kapljic vina — pa pozabijo na šikane in udarce in tudi to, da so za golaž in vino morali sami delati. Skozi celo leto gara rudar, prenaša šikane in direktne krivice, strada in propada, na Barbaro pa pozabijo nekateri na vse, delajo štafažo priganjačem in vzdigujejo ravnatelja, menda v zahvalo zato, da nam je TPD vzela že vse pridobitve, ki smo jih imeli.

4. XII. — veselje, hlapčevstvo, 5. XII. — trpljenje, stokanje in hlapčevstvo. Tisti priganjači, tisti ravnatelj, s katerim si 4. XII. šel v cerkev in na zabavo, te 5. XII. zopet neusmiljeno priganja in kriči: »Leistung, Leistung, Leistung!«

Rudar, sodrug, trpin! Ne bo nič s čakovstvom in upanjem na milost TPD! Nič ne bo z upanjem na zboljšanje potom Arha in Čobalovščine. »Pametna politika« je voditeljem SSJ preskrbela službe z 4000 Din mesečne plače, nam pa jih je reducirala na 600 do 900 Din mesečno. Interesi delavcev in interesi birokracije niso več isti, mi s socialpatriotsko birokracijo ne moremo več skupaj.

Skrajni čas je, da pričnemo misliti na samoobrambo, da gremo na delo za vstvarjanje močne razredne rudarske organizacije, potom katere si bomo priborili več pravic. — — in

Za konsolidacijo delavskega gibanja.

Kot drugi prispevek objavljamo deloma dobesedno, deloma v izvlečku, sledeči dopis delavca iz tovarne.

Dopis delavca.

Pri nas v tovarni se večkrat prepiramo, zakaj se delavstvo ne more konsolidirati in združiti vsaj tako kot je bilo združeno pred vojno . . .

Po mnenju dopisnika je glavni vzrok ta, da se je na eni strani vodstvo bivše enotne socialdemokratske stranke korumpiralo, kar je ubilo v delavstvu vsako zaupanje in da se je na drugi strani tudi delavstvo samo korumpiralo, deloma udalo alkoholizmu, deloma pa postalo kretensko tako, da ob prvi priložnosti zapusti naše vrste in gre podpirati meščanske stranke. Nato govori o socialistih, ki nimajo nobenega programa in delavcem govore eno, ko pa sede skupaj z meščani, ni med njimi nobene razlike (v delavski zbornici okrog spomenikov in po vseh drugih komisariatih). Ko je šel g. Anton Kristan v Ameriko, so ga slikali po amerikanskih socialističnih listih kot najbolj vzornega in zasluženega socialista v Sloveniji. To pa ni bilo prav njegovim malim namestnikom doma, ki so godrnjali (sam sem jih slišal), da ni tako zaslužen, da še član soc. stranke ni, da njemu socializem nese itd. Ko pa je Kristan prišel nazaj, jim je vsem zaprl sapo, kar ni čudno, ker vsi se čutijo hlapce, lakaje, vejice v stavku. Ali naj bo to socialistično, kar se danes vrši pod to falirano streho SSJ? Mislim, da se ne splača obujati k življenju to razpadajočo in črvivo partijo. Res je, da ima za seboj nekatere dobre in požrtvovalne delavce, dobre člane delavske družine in o teh ne govorim. V mislih imam tistih 12 Kristanovih apostolov, katerih vsak proda ves socializem z Marksom vred za vsak denar, samo, da bi se obrestoval po 12%.

Na jasnem smo si, da mora socialistična stranka propasti radi njenih napak, ker se brati z buržuazijo, katera ji pripusti milostno en curek pri vimenu. Ko bo delavstvo našlo pravo pot, utrjeno v dnevnih bojih postalo neobčutljivo, tedaj bo patriotizma kmalu konec. Kr. vlada bo odpoklicala svoje hlapce kot nezmožne iz postojank, na katerih jih danes drži in plačuje.

Ampak, da bo slika še bolj jasna, moram povedati tudi iz našega delokroga napake, ki jih delamo. Predvsem, mislim, na strokovnem polju. Mi delavci se iz srokovnih organizacij ne smemo umakniti, strokovne organizacije so naše, so delavske. Ako pravijo nekateri, da so patriotične, Kristanove, recite jim: Danes je deloma res tako. Naša volja pa je, da ne klonemo tilnika pred ljudmi, ki uživajo zaščito bajonetov. Zavedati se moramo, da oni delavci, ki so danes člani teh organizacij, delajo nas krive, da se nam godi slabo, ker se izogibamo dela zlasti v strokovnih organizacijah. Združimo se vsi zavedni, da delavstvu skupno povemo, vsak dan in vsak čas, kaj mu je storiti, sicer bo z delavcem ravno tako kot s tercijalko, ako posluša vedno samo popa. Strokovnih organizacij je toliko, da ima svojo že vsaka stranka. To početje je tako, kot je bilo z verskimi sektami, ki jih je nastalo na stotine zgolj radi nevidnega boga.

Radi delavskega razreda ter radi naše ideje, ki jo imamo, se moramo približati delavstvu in med njim delati. Uspeli bomo v toliko, kolikor se nas bo razumelo. Kajti v srcu delavstvo misli z nami. Da se z nami ne strinjajo hlapci in lakaji, se moramo zahvaliti naši neomahljivosti v razrednem boju.

To pismo ni teoretično, pač pa praktično. Tako govorico slišim vsak dan v tovarni, naj nam velja tudi delavska beseda. Zdi se mi, da je ta še vedno najbolj zdrava.

KOLIKO SE JE POTROŠILO V SVETOVNI VOJNI?

Viktor Berger, poslanik v Vašingtonu, je izdal statistiko, koliko je stala svetovna vojna. Po njegovi statistiki je moralo dati svoje življenje 30 milijonov ljudi in potrošilo se je 400 milijard dolarjev (dolar ca. 55 Din).

Za ta denar bi se moglo sezidati vsem družinam v Ameriki, Kanadi, Avstriji, Irski, Francoski, Nemčiji, Belgiji in Rusiji lične hišice z vrtovi in še bi ostalo za vsako omenjenih držav po 15 milijonov dolarjev. Z obrestmi od preostalega denarja bi se moglo dajati 250 milijonom ljudem pokojnina po 1000 dolarjev letno. S tem denarjem bi se lahko kupilo celo Francosko in Belgijo. Za 400 milijard zlata bi tehtalo 800 milijonov kilogramov, to bi bilo 80 milijonov vagonov zlata.

In vsa ta ogromna bremena svetovne vojne je vladajoča buržuazija naložila na pleče delovnega ljudstva, ki gara in gara, da poleg krvnih žrtev med vojnimi leti poplača še materalno plat svetovne vojne. Buržuazija pa je vlekla profite pred vojno, se je okoristila z vojnimi dobički in uživa danes še povojne profite.

Kam gre ljudski denar?

Že dosedaj neznosne davke hoče vlada še povečati, nikdar niso kase dovoli polne, za ljudske potrebe nikoli ni denarja. Iz naslednjih številk je razvidno, kam gre iz ljudstva izprešan denar.

Za ministrstvo vojne in mornarice gre 2 milijardi 348 milijonov 991 tisoč 29 Din, za kmetijsko ministrstvo samo 268, 752.320 Din, za socialno politiko pa komaj 30 milijonov.

Dispozicijski fond ministra vojne in mornarice 2,500.000 Din.

Za 604 žandarmerijskih oficirjev in 20.000 žandarjev 368,215.089 Din;

za 454 generalov in polkovnikov 39,837.940 Din in za 12 najvišjih mornariških oficirjev 1,100.000 Din;

za 30 državnih svetnikov 3,295.867 Din in za 12 članov glavne kontrole 947.000 Din;

za člane uprave monopola 300.000 Din poleg rednih prejemkov;

za 310 narodnih poslancev 37,644.000 Din;

za diplomatske predstavnike v inozemstvu 32,800.000 Din, za njihove potne stroške 43,000.000 dinarjev;

za ministre na razpoloženju 4,014.000 Din;

za »upravo grada v Belgradu«, t. j. za »Glavnjačo« 6,679.440 Din, za pokojnino uradništva 600 milijonov Din;

za dispozicijski fond ministra policije 8,000.000 dinarjev, za dispozicijski fond ministra za zunanje zadeve 56,810.765 Din, za dispozicijski fond ministrskega predsednika 4,200.000 Din;

za plačo ministrskega predsednika 479.380 Din še poleg cigaret, avtomobila itd., za plačo vsakega drugega ministra 404.000 Din in še cigarete, avtomobil itd.;

za 2784 visokih uradnikov gre 167,148.000 Din.

Za dispozicijske fonde za militarizem, za velikanske plače ministrom in visokim uradnikom gredo davki. Ljudstvo pa vsak dan bolj strada, prodajajo se prisilno kmetije, delavci so brez posla in nižje uradništvo propada.

Taka je politika buržuaznih strank in tako bo šlo naprej vse dotlej, dokler bodo delavci, kmetje in nižji uradniki podpirali in vzdrževali buržuazijo.

Proč od meščanskih strank, vsi izkoriščani in zatirani v vrste proletariata!

PO VSEH OBRATIH SI IZVOLITE DELAVSKE ZAUPNIKE.

Zakon o zaščiti delavstva predpisuje, da se morajo koncem vsakega leta po vseh obratih voliti delavski obratni zaupniki. Buržuazija, ki sabotira izvedbo teh delavsko-zaščitnih zakonov, tudi pravih delavskih zaupnikov ne mara in preprečuje ali zavlačuje volitve delavskih zaupnikov. In res po mnogih obratih se še nikoli niso volili obratni zaupniki!

Povsodi, v vsakem velikem ali malem obratu, kjer je vsaj par zavednih sodrugov, naj se sporazumejo, da bodo letos izvedli volitve obratnih zaupnikov, kar zakon o zaščiti delavcev ne samo dovoljuje, nego naravnost predpisuje. Te pravice naj se poslužijo delavci v vseh velikih in malih obratih in po vseh obratih moramo imeti po novem letu izvoljene delavske obratne zaupnike.

Pravilnik o delavskih obratnih zaupnikih.

V Belgradu se je vršila konferenca, na kateri so razpravljali o pravilniku za volitve obratnih zaupnikov. Na to konferenco, ki je razpravljala zadevo, na kateri je interesirano v prvi vrsti delavstvo, je klerikalni minister Gosar poklical zastopnike industrije, trgovine in obrti, delavstva pa na konferenci nihče ni zastopal, ker centralni sekretariat Delavskih zbornic je poslal na to konferenco znanega Luko Pavičevića in Savo Muzikravića, katerih delavstvo ne more priznati za svoje prave zastopnike.

Sklepi te konference, ki se je vršila za hrbtom delavstva, še niso v celoti objavljeni, po poročilih v meščanskih listih pa se vidi, da se je na tej konferenci ugodilo želji podjetnikov in da se je s pravilnikom poslabšalo določbe zakona o zaščiti delavcev, ki govorijo o delavskih zaupnikih. Medtem ko je v zakonu določeno, da **mora** vsak obrat voliti svoje zaupnike, pravilnik **dopušča** volitve, če se delavci s podjetjem drugače ne sporazumejo. V današnji situaciji, ko je podjetnik absolutni gospodar v obratu, pomeni ta določba toliko, da se bodo volili obratni zaupniki samo tam, kjer bo podjetnik to dovolil in da se bodo »volili« samo taki, ki si jih bo želel podjetnik.

LEVIČARJI IN DESNIČARJI NA MIKLOŠIČEVI CESTI.

Sodrug urednik! Ali se ti ne zdi, da je Miklošičeva cesta v Ljubljani res »nobel« ulica, kaj? Asfalt je še povsem nov, grade se nove zgradbe, nekatere so pa na njej še stare. V ponos vsega delavstva bo palača Delavske zbornice, v ponos delavskih žuljev je že palača Okrožnega urada za zavarovanje delavcev in prav ponosna bo šele stavba Pokojninskega zavoda. Vse za delavce, oziroma za delavske voditelje. So seveda nekateri krivoverski komunisti, ki trdijo, da je tudi justična palača s kaznilnico vred krasna institucija, namenjena pretežno delavcem. In kako pravična je tudi ta razdelitev stavb. Na desni: Pokojninski zavod, Delavska zbornica. Okrožni urad — vse institucije za desničarje, na levi pa kaznilnica, namenjena levičarjem. Prav pravična razdelitev na desno in levo, kaj ne, sodrug!

Naročnik »Enotnosti«.

KULTURA NACIONALISTIČNIH ŠTUDENTOV.

Romunski študenci so se zbrali na svoj kongres v Velikem Varadinu. Po kongresu pa so dobili korajžo in kakor svoj čas pod PP. režimom pri nas orjunaši, so tudi ti romunski študentje pričeli napadati meščane, ki so govorili madžarsko in židovsko prebivalstvo. Vdrli so tudi v trgovine in jih oplenili, ustavili so par vlakov in madžarske in židovske potnike pretepali in mučili: Policija proti njim ni nastopila in par dni so gospodarili nacionalistični študentje po mestih. Šele na intervencijo madžarske vlade so te fašistične bande razgnali in nekaj voditeljev zaprli. Pri aretiranih so našli razne predmete, ki so si jih študentje prilastili pri razbijanju trgovin.

TEROR V BOLGARIJI.

Od marca t. l. pa do septembra je bilo obsojenih 246 političnih krivcev, in sicer 21 na smrt, ostali pa skupno na 1546 let ječe.

V marcu mesecu so bili trije (Pavlov) obsojeni po 12 let, 42 mladinov pa na skupno 121 let. V aprilu je bilo v Vraci obsojenih 14 mladeničev na 21 let, list »Naprej« pa je bil ustavljen. V Slivenu je bil obsojen neki kmet na smrt, 27 obtožencev pa na 280 let ječe. V Tatar Pazariku je bilo 6 obtožencev obsojenih na smrt, 36 pa na 287 let ječe. V Loveču je bilo od 17 obtoženih 11 obsojenih na smrt, ostali po 20 let ječe. V Haskovu 20 obtoženih na 140 let, v Plovdivu trije na smrt, 4 na skupno 70 let ječe.

SOCIALISTI MED SEBOJ.

Sedaj, ko se SSJ pripravlja na svoj kongres, so se tudi javno pokazala nasprotstva med posameznimi generali SSJ. Celo vršačko organizacijo so izključili iz stranke in Koračev list »Pravo Naroda« imenuje te ljudi »hortijeve socialiste«. Spor pa obstoja tudi med Koračevo in Muzikravičevo grupo. Muzikravićeva grupa je v ivzrševalnem odboru v manjšini, ima pa v rokah strankin tednik »Radničke Novine« in noče prinašati niti člankov večine niti sklepov stranke, ki uredništvu ne ugajajo. »Pravo Naroda« se huduje nad njimi in grozi s kongresom ker »tako in slično samovoljno delovanje posameznisov v stranki **in strokovnih organizacijah** je dovedlo stranko v stanje, v katerem se nahaja«. Koračevci so odkriti in javno priznavajo, da posamezniki neodgovorno delajo ne samo v SSJ nego tudi v strokovnih organizacijah URSS. Slovenski socialisti so na strani manjšine, t. j. na strani onih, ki neodgovorno in samovoljdo delajo v stranki in sindikatih.

KAMPANJA »ORGANIZOVANEGA RADNIKA«.

Glasilo neodvisnih strokovnih organizacij v Belgradu »Organizovani Radnik«, ki izhaja dvakrat na teden, je v svoji kampanji za tiskovni sklad dosegel v kratkih tednih že 23.269:70 Din, kar priča, da se delavstvo zaveda velike važnosti delavskega tiska in da zanj tudi žrtvuje.

STRUGARJI, NE POTUJTE V NIŠ!

V niški železničarski delavnici so strugarji v gibanju, da si priborijo zboljšanje akordnih postavk. Pripravljajo se na štrajk. Dokler se to gibanje ne konča, naj nihče ne potuje v Niš!

OBLASTNI URAD ZA POSREDOVANJE DELA PRIVATNIH NAMEŠČENCEV V LJUBLJANI, Gledališka ulica štev. 8.,

ima v evidenci sledeče službe iskajoče moči: 16 trgovskih pomočnikov in prodajalk raznih strok, 6 blagajničark, 3 izložbene aranžerje, 5, trgovskih potnikov, 9, knjigovodij bilancistov in pomožnih, 14 korespondentov v raznih jezikih, 5 trgovskih poslovodij raznih strok, 10 pisarniških uradnikov, 3 obratovodje za kemična podjetja, 5 rudarskih tehničnih uradnikov, 2 pomožna carinska posrednika, 4 praktikante za urade, 12 kontoristinj, 11 skladiščnikov, 6 stenografinj v raznih jezikih, 2 rudarska geometra, 2 drogerista, 3 tehnične risarje, 2 elektrotehnička uradnika, 1 brodograditelj, 3 šumarske uradnike, 3 laborante za proizvajanje spirita, 1 solicitatorico, 1 kmetijskega ekonoma in vinarskega strokovnjaka.

Službo dobe: 1 kontoristinja s perfektnim znanjem srbohrvaščine in nemščine in 1 inkasant.

Vsa p. n. podjetja se naprošajo, da se v slučaju potrebe izvežbanih delovnih sil iz vrst privatnega nameščenstva obračajo na gornji urad. Urad posreduje za obe strani, za delodajalce kot delojemalce popolnoma brezplačno.

Podružnica »Svobode« v Lescah na Gorenjskem proda dobro ohranjen **društveni harmonij. Ker ima namen pomnožiti društveni tamb. zbor in nabavit nove knjige v društveni knjižnici.**

Cena po dogovoru. Natančneje se poizve v društvenem lokalu pri Katrinehu v Lescah.

ZAHVALA.

Podpisani se tem potom najprisrčnejše zahvaljujem vsem sodrugom steklarjem, ki so mi v času moje dalješe bolezni priskočili na pomoč z Din **498.**

Delu čast in oblast!

Hrastnik, 14. XII. 1927.

Ivan Rancinger, ml., steklar.

Žika je samo ena! Če hočete piti res dobro in ne predrago kavo, zahtevajte izrecno Žiko. Pazite na to ime radi številnih ponaredb!

Čevljarsko delavnico

moderno, vpeljano, z vsem inventarjem prodam, ker opustim obrt. Letni zaslužek minimalno 20.000 Din. Naslov pri upravi »Enotnosti«.

Jarela Lange:

Ne sodite!

V tem listku sta dva tiha protesta proti kapitalističnemu sistemu: zavoljo **prostitucije,** enega izmed naglavnih grehov te družbe, in zavoljo **meščanskega tiska,** ki se ob blodnjah in propasti najbednejših naslaja, zbija sadistične šale in goji prezir do žrtev svojega razreda. Ur.

Otožno, ledeno so zrle črne oči lepega dekleta v umazano, megleno ljubljansko noč. Razpaljeno, od čudnih misli prenapeto čelo je pritiskala k sneženim šipam, kakor bi jih hotela vsak hip, v neki brezmiselnosti prodreti; vse njene kretnje so izražale divjo bol.

Čudno! Kaj ji je danes? Kdo ji je poslal to resno zamišljenost in to zanjo, skoro bi rekel človek, nemogočo melanholijo.[1])

Vrnila se je iz Begunj, kamor so jo pred tremi leti poslali vso osramočeno. In sedaj je bila zopet doma, v strganem, lačnem gnezdu, za katero je svoje mlado življenje prodajala kapitalistom.

Izraz njenih oči je govoril dovolj jasno, da je danes dan, ko je začutila v sebi lačnega črva, bolestno grizočega — črva vesti. Zapeklo jo je, zaskelela jo je rana, ki ji je bila zasekana že pred petimi leti, a ona je ni čutila, zato ni mogla misliti na nje zle posledice.

»Jutro«, takozvani najboljši slovenski časopis, je prinesel članek: »Iz ljubljanskega dna.— Lepa Alma ga je držala v roki in čitala v raztrganih stavkih s pridušenim glasom: »Kako malovredna so danes nekatera ljubljanska dekleta! Skrivajo se po temnih ulicah, smrdljivih beznicah, po grmovju Tivolija, kjer nadlegujejo mimoidoče možke. To so škandali, ki se vrše dan za dnem. Policija jih omejuje kolikor je v njeni moči, a docela se seveda tem zvitim Micikam ne more prerezati niti nočnega veselja.«

Beli, tresoči se prsti so izpustili list in vroče solze so se zalesketale v njenih velikih očeh. Iz trpeče duše pa je privrel silen jok in kakor v blaznosti je zavpila: »Prokleti zapeljivci! Sedaj, ko ste izpili mojo kri, ko ste mi izsesali mozeg življenja, ko ste se me nasitili; se norčujete iz nas bednih! Prav je rekel Srečko Kosovel: »Človek je žival, žival je človek.« Ozrla se je v preteklost. Spomnila se je onega dne, ko se je udala prvič. Veliko je bilo tedaj njeno premišljevanje, veliko je bilo njeno obotavljanje in upiranje. Slednjič pa se je vendar uklonila, kajti v rokah starega ravnatelja je zašumel stodinarski bankovec, ki ji je pognal vročino v glavo in mahoma strl ves njen odpor... Od takrat se ni branila več.

Bolestno so se zganile njene male, sočne ustnice in vzdihnila je komajslišno: »Tri leta zaradi onega večera!« Niso me poslali v Begunje, če me je našel policaj s človekom višjega čina. Toda takrat pa je bil z menoj navaden delavec.

»Kdo me je zavlekel v to blato«, se je vprašala. Dom njenih staršev je bil gladno, strgano gnezdo in dela ni bilo. »Ta članek v »Jutru«. Kako majhni so morali biti oni gospodje, ki so ga objavili! Kako brezmiselni, brezčutni in hudobni! Človeško življenje jim je tuje. Lahko nas zasmehujejo, ker ne poznajo naših razmer, naših bojev... Rogajo se nam — pa smo jim bile mogoče še prejšnji večer dobrodošle. Drugi dan nas ne poznajo več, pred nami stoje, kakor izklesana dostojanstvena Čistost.«

Tužen smehljaj se je ukradel iz njenih oči in kakor otrok je govorila dalje: »Kako srečna in vesela sem bila onega dne po prvi usodni noči! Še nikdar preje nisem imela lastnega denarja. Bil je tako moj, da bolj moj ni mogel biti. Zaslužila sem ga z mojim telesom, prodala sem se.« Zastrmela je grozno in globoko sklonila lepo glavo na močno žalujoče prsi.

»Čemu?« je dahnila. »Dolga leta sem hodila okoli, iskala službe, prosila in plakala. Nobenega mesta ni bilo zame. Povsod so mi kazali vrata in mi svetovali drugam. Tako sem pretaknila vse trgovine, lokale in salone. Zaman! — — —

Čudno! Skoro v vseh uradih so sedele poročene ženske, večinoma soproge višjih uradnikov in doktorjev, ki so sami imeli po dvoje, troje ali še več služb. — V dolgih bedečih nočeh sem proklinjala Boga, mater svojo in vse, kajti bila sem gladna in razcapana.

S sedemnajstim letom sem začutila, kako strastno me spremljajo lačni pogledi fino oblečenih gospodov. Nisem jih razumela. Vsi so mi zatrjevali, da sem lepa, najlepša... kmalu sem bila na razpolago vsem kakor mrtvo truplo na polju krvoločnim hijenam.

Mati me ni izpraševala, odkod ji prinašam denarja, primanjkovalo ji je časa za to, kajti poleg mene preživljati še osem mlajših otročičev. Lačni, umazani in skoro nagi so lazili za njo, jo cukali za krilo, jokali in prosili kruha, ki ga jim navadno ni mogla dati. Od mraza otrple in modrikaste ročice in nožice je toplo pritiskala k sebi, a ugreti jih ni mogla, preveč je zeblo njo samo.

Denarja, tega osrečujočega sredstva ji je manjkalo. Kdo naj bi ga ji prinesel? Mož, iskreno ljubljeni mož in skrbni družinski oče si je polomil ude in od takrat ni mogel več služiti. Postrani je nekje slišala Alma, da bi bil ozdravil če bi bili zdravniku-izvedencu obljubili veliko nagrado. Tako pa so bili najbrže instrumenti prefini in zdravila premočna za oslabelega, šibkega moža.

Almi je »Jutru« zdrsnilo iz rok. V mlaki odrešujoče krvi je našla drugo jutro mati svojo hčer, ki je žrtvovala vse, da je pomagala ubogim bratcem, sestricam, bolnemu očetu in obupajoči materi. Potočila je ob njenem lepem truplu krvavo solzo grozne boli v svesti si, da bo že naslednji dan iztegnila lakota svojo ogabno roko nad njenimi otročiči. — Ne sodite, da ne boste obsojeni!

[1]) Žalost.

John Reed:

10 dni, ki so pretresli svet.

Zavili smo v mesto. Pri kolodvorskem vhodu sta stala dva vojaka s puškami in nasajenimi bajoneti, obdana od kakih sto razburjeno jih nagovarjajočih trgovcev, uradnikov in študentov. Vojaka sta izgledala užaljena in kot po krivici karana otroka.

Velik mlad mož z ošabnimi manirami v dijaški uniformi je imel glavno besedo.

»To vendar lahko razumete, da ste orodje morilcev in izdajalcev, če dvigate orožje proti svojim bratom,« je rekel v nesramnem tonu.

»Ah, brat,« je odgovoril vojak resno, »ti ne razumeš. Dva razreda sta. Ali ne moreš uvideti tega? Proletariat in buržuazija